

האם ראוי לפסוק בכל מצב רכיב מע"מ כתוספת לפיצויים שנפסקו ? / עו"ד מאיר שריק:

בשנת 1975 פורסמה הצעת חוק מס-ערך-מוסף, תשל"ה-1975 (ה"ח תשל"ה 1178 מיום 28/04/1975), ובמבוא לדברי ההסבר שלה צוין כי המונח **יערך-מוסף** מבטא את תוספת הערך הכלכלי שתורמת היחידה המשקית בפעילותה... תוספת ערך זו מתבטאת בהפרש שבין מכירותיו של העוסק לבין קניותיו... החוק המוצע הוא חלק מן הרפורמה המוצעת במערכת המיסים בישראל. במסגרת רפורמה זו יופחתו המיסים הישירים – ובמיוחד מס הכנסה – ויורחב בסיס המס במיסים הישירים ובמיסים העקיפים. לגבי המיסים העקיפים יורחב בסיס המס באמצעות החוק המוצע. בסיס המס לעניין מיסים עקיפים משמעו תחום הפעילות הכלכלית החייב במס."

ציטוט זה מתוך הצעת החוק, ערב חקיקתו הסופית (ס"ח תשל"ו מס' 791 ותחילתו ביום 01/07/1976) (להלן: **חוק מע"מ**) נועד לשמש הקדמה לדיון בסוגיה שבה נעסוק ברשימה זו, ואשר העסיקה ומעסיקה רבות את בתי המשפט, והיא מתמצית בשאלה: האם ככלל, ובאלו נסיבות, יש לפסוק מרכיב של מע"מ על הפיצוי הכספי הנפסק במסגרת תביעות כספיות ונזיקיות בין צדדים ?

מקובל לחשוב כי עד לשנת 2001, שנה שבה פורסם פסק דינו של בית המשפט העליון בעניין **זלוצין ואח' נגד דירור לעולה** (ע"א 1772/99) (להלן: **פרשת זלוצין**), נמנעו בתי המשפט מלפסוק באופן גורף תשלומי מע"מ, כל אימת שפסקו פיצויים בתביעות כספיות לטובת התובע. הדבר קיבל את ביטויו הבולט בעיקר בתביעות ליקויי בנייה, בהן נזקק התובע שזכה בתביעה לשלם לקבלן אחר לשם ביצוע תיקון הליקויים בדירתו. הצידוק לגישה זו היה טמון בהוראות חוק מע"מ המחייב את הקבלן החליפי, המבצע תיקונים בדירת התובע, להעביר את המע"מ שגבה מהדייר לאוצר המדינה, ובכך ביקשה הפסיקה להבחין בין תובע שאכן יעשה שימוש בכספי הפיצויים שנפסקו לו ויבצע תיקונים באמצעות קבלן, שהוראות חוק מע"מ חלות עליו, לבין תובע שיימנע מלבצע תיקונים כאלה ויותיר בכיסו את הפיצויים שנפסקו לו, לרבות מרכיב המע"מ.

בפרשת **זלוצין** נדון ערעורם של דיירים על פסיקת בית משפט קמא שנמנע מלהוסיף רכיב של מע"מ על הפיצויים שנפסקו להם בגין ליקויים שהתגלו ברכוש המשותף. הדיירים טענו כי באי פסיקת רכיב המע"מ, נגרם להם עוול באשר נגרע מהם מלוא הפיצוי על עלות התיקונים, בעוד חב' דירור לעולה טענה מנגד, כי אין בכוונת הדיירים לבצע תיקונים כלל ברכוש המשותף, וכי תשלום המע"מ לידיהם יעשיר אותם ולא במשפט. בית המשפט העליון, מפי כב' השופט חשין, הצדיק את עמדת הדיירים וקבע:

"תשלום מע"מ מהווה חלק בלתי נפרד מעלות התיקונים, ומשנקבע כי זכאים הם הדיירים לפיצויי-כסף כעלות תיקונים, זכאים הם ממילא גם למע"מ, המהווה בימנו ובמקומנו חלק בלתי נפרד מעלות התיקונים. הדיירים זכאים להשבת מצבם לקדמותו ורק כך יבואו אל שלהם. אין זה עניינה של דירור לעולה אם יבצעו הדיירים תיקונים אם לא..."

כאמור לעיל, עד למתן פסק הדין בפרשת זלוצין, הייתה ידם של בתי המשפט קפוצה בכל הנוגע להוספת רכיב המע"מ בפסיקת הפיצויים שנפסקו, ולא אחת נדחתה עתירת תובע שזכה בתביעתו, ושאינו מוגדר "עוסק", לכלול בפסיקת הפיצויים גם את רכיב המע"מ בנימוק, שרכיב זה אינו בגדר פיצוי ואינו משולם לכיס "העוסק", כהגדרתו בחוק מע"מ, כי אם הוא מועבר למעשה על-ידו אל רשויות המס, ואין "העוסק" משמש אלא אמצעי לגביית החיוב במס על-פי חוק מע"מ. גישה זו עלתה בקנה אחד עם עקרונות ומטרות חוק מע"מ.

לאחר פסק הדין בפרשת זלוצין, ראו עצמם בתי המשפט כפופים להלכה שחודשה בו, לפיה יש להוסיף דרך שיגרה את רכיב המע"מ על הפיצויים שנפסקו, בלי קשר לשאלה האם התובע הינו "עוסק" אם לאו, ואף בלי קשר לכוונת התובע לתקן את הליקויים בכספי הפיצויים שקיבל, שכן "תשלום מע"מ מהווה חלק בלתי נפרד מעלות התיקונים". כך למשל, בפס"ד משנת 2005, **חייט נגד ימור חברה לבנייה בע"מ** (ת"א 2070/99 (ז-0)), נדונה תביעת ליקויי בנייה של קונה דירה מהחברה הנתבעת, ובית המשפט מצא לנכון לפסוק לתובע שם פיצויים, **אולם אנוס על-פי הלכת בית המשפט העליון בפרשת זלוצין**, הוא הוסיף ופסק לתובע גם את רכיב המע"מ על הפיצויים שנפסקו, על אף שלא התבררה באופן ודאי כוונת התובע לבצע את תיקון הליקויים שנמצאו בדירתו. בתוך כך, מצא בית המשפט לנכון לחוות דעתו על

הלכת זלוצין לפיה יש לפסוק את רכיב המע"מ, גם באותם מקרים שברור לכל, גם לפי הצהרת התובע עצמו, כי אין בכוונתו לבצע תיקונים כלל בדירתו, ובלשון בית המשפט:

"לא ברור מדוע יש להפלות לטובה, או להעדיף קונים שלא יבצעו התיקונים, על קונים שבחרו לבצע התיקונים, שאז חזקה היא, מכוח הוראות חוק מס-ערך-מוסף, תשל"ו-1975, שהסכום יועבר לעוסק – מבצע התיקונים ודרכו לאוצר המדינה, ובכך תתקיים תכלית חוק מס ערך מוסף. תוצאה לפיה מס, שאמור להגיע לאוצר המדינה, יישאר בכיסו של האדם "שלא כדין", אינה חינוכית בלשון המעטה".

הלכת זלוצין קנתה לה אחיזה בשורה ארוכה של פסקי דין שבאו אחריה, מבלי שנערכה עוד הבחנה בין תובע שהוא "עוסק" לבין תובע שאינו עוסק, ובין תובע המתכוון לתקן את הליקויים בדירתו בכספי הפיצויים שנפסקו לו, לבין תובע המעדיף להותיר בכיסו את כספי הפיצויים, כולל את רכיב המע"מ, ולהשלים עם הליקויים בדירתו.

מהבחינה העיונית, ניתן לאפיין את המצב המשפטי שקדם להלכת זלוצין לעומת זה שבא לאחריה, בנקודת המוצא השונה שלהם: בעוד הפסיקה שקדמה להלכת זלוצין השקיפה על פסיקת רכיב המע"מ במשקפי חוק מע"מ, ושקלה בכל מקרה נתון שיקולי מס הרלוונטיים להוראותיו, הרי הפסיקה שבאה לאחר מכן העדיפה את זכויות הקניין של התובע ואת 'השבת מצבו לקדמותו', על פני שיקולי המיסוי שבחוק מע"מ. לשון אחרת, בעוד חוק מע"מ אמור לבטא את "תוספת הערך הכלכלי שתורמת היחידה המשקית בפעילותה", והוא נועד לאתר את ההפרש שבין מכירותיו של העוסק לבין קניותיו, הפרש שנועד לשמש להרחבת בסיס המס העקיף שבחוק מע"מ, הרי המגמה שהסתמנה אחרי פס"ד זלוצין נתנה מעמד של בכורה לעיקרון הניקי/חוזי הידוע של השבת מצבו של הניזוק לקדמותו, אף תוך כדי התעלמות מהוראות חוק מע"מ, וכלשון בית המשפט בפס"ד זלוצין "תשלום מע"מ מהווה חלק בלתי נפרד מעלות התיקונים", ואין זה משנה כלל אם התובע מתכוון להעביר את המע"מ לאוצר המדינה אם לאו.

בכל הכבוד הראוי, דומה בעיני כי הלכת זלוצין, על הקביעה הגורפת שבה לפיה "תשלום מע"מ מהווה חלק בלתי נפרד מעלות התיקונים", שנועד להשיב את מצב התובע לקדמותו, חוטאת לכוונת המחוקק, היא אינה חזות הכול, ואין בה כדי לקיים, מעיקרו של דבר, את תכליתו של חוק מע"מ. במה דברים אמורים?

כזכור, תכלית חקיקתו של חוק מע"מ הייתה להרחיב את בסיס המס במסים עקיפים, ונעלה מספק כי המס שהוטל מכוחו הוגדר במובהק כמס עקיף. העיקרון המנחה בחוק מע"מ הוא גביית מס מתוספת הערך הכלכלי של פעילות "העוסק" כהגדרתו בחוק, תוספת המתבטאת בהפרש שבין מכירותיו של העוסק לבין קניותיו, ומלכתחילה הוחלו הוראות חוק מע"מ על "עוסק", שהוגדר בסעיף 1 לחוק "מי שמוכר נכס או נותן שירות במהלך עסקיו", ועל "עסקה" שהוגדרה אף היא בסעיף 1 לחוק "מכירת נכס או מתן שירות בידי עוסק במהלך עסקו", ובסעיף 2 לחוק הוטל המס יעל עסקה בישראל...".

בהינתן עולם המושגים שהובאו לעיל מתוך סעיפי החוק, אין מנוס איפוא מלעשות שימוש נכון וראוי במקרה נתון גם בכל הקשור בחובה לשלם את רכיב המע"מ, בהתקיים התנאים הבאים: שאכן מדובר ב"עוסק" וביעסקה", לא במובנם הרגיל של מונחים אלה בלשון העם, אלא בהקשר המסוים שלהם מתוך לשון החוק, ומהגדרות ברורות אלה, נמצאנו למדים כי מי שאינו "עוסק" ומי שאינו עושה "עסקה", פשיטא שהוא אינו חוסה בצילו של חוק מע"מ, והוא אינו זכאי לגבות או לקבל מע"מ, ובכלל זה גם תובע שאינו "עוסק" שזכה בתביעתו ונפסקו לטובתו פיצויים, שהרי תובע כזה אינו נופל בגדר החוק, ואין מוטלת עליו כלל החובה להנפיק חשבונית-מס לנתבע ששילם לו את הפיצויים, הכוללים גם את רכיב המע"מ, ואם כך – על שום מה יש לפסוק לו גם את רכיב המע"מ, בעיקר כאשר גלוי וידוע כי אין בכוונתו לתקן את הליקויים בדירתו באמצעות קבלן אחר, והוא מתכוון להותיר את כספי הפיצויים, כולל רכיב המע"מ שבהם, בכיסו.

לפני שנים אחדות פרסם עו"ד צבי שטיין מאמר שעסק בסוגיה זו, בו הביע תמיכה בלתי מסויגת בהלכת זלוצין, שכן לשיטתו, "המחיר ששילם הקונה לספק כלל מן הסתם גם את מרכיב המע"מ, ובגין התשלומים הספק/הקבלן הנפיק חשבונית-מס לרוכש. כשם שאין זה עניינו של הרוכש מה יעשה המוכר/הספק בכסף שהוא שילם לו בגין המוצר שרכש ממנו... אין להתיר מצב שבו למוכר/ספק תהיה

זכות לשאול את הרוכש מה בכוונתו לעשות בכספי הפיצויים שיקבל בגין המוצר הפגום" ("רכיב המע"מ בפיקוח בתביעות בגין ליקויי בנייה", פורסם ב-תקדין ביום 02/01/2011). אכן דברים נכוחים, ככל שהם נוגעים לרוכש הדירה מהספק/קבלן, אולם בכל הכבוד, הסבר פשטני זה לצידוק הלכת זלוצין, אין בו כדי לתת מענה ענייני לשאלה המוצבת ברשימה זו: האם רכיב המע"מ מהווה "פיצוי" והאם ראוי בכל מצב לפסוק רכיב מע"מ כתוספת לפיצויים שנפסקו לרוכש/התובע, והאם אין בכך משום התעלמות מהתכלית שעמדה בבסיס חקיקתו של חוק מע"מ, ומשום עיוות של כוונת המחוקק?!

נמחיש את הקושי העולה מהלכת זלוצין הנ"ל בדוגמה מספרית: טלו למשל מקרה שבו שילם קבלן שכר עבודה לקבלן משנה שלו בסכום של 100 ₪ בתוספת מע"מ 18 ₪, ומנגד הוא קיבל מרוכש דירה ממנו סכום זהה של 100 ₪ ועוד מע"מ 18 ₪. במצב כזה, וכמתחייב מהחוק, זכאי הקבלן כ"עוסק" לקזז את סכום המע"מ אותו שילם לקבלן המשנה שלו, אל מול סכום המע"מ אותו גבה מרוכש הדירה ממנו, ולא נוצר איפוא כל "הפרש בין מכירותיו של העוסק לבין קניותיו", ובהקשר המסוים של חוק מע"מ, מאזנו של הקבלן מאופס, וגם אוצר המדינה אינו יוצא ניזוק.

לעומת זאת, במקרה שבו ייאלץ הקבלן הנ"ל לשלם לרוכש הדירה פיצוי כספי בתוספת מע"מ, מבלי שקיבל ממנו חשבונית-מס, הרי יוצא הוא ניזוק בסכום המע"מ אותו שילם לרוכש לפי פסק הדין, שכן בהתאם לסעיף 38 לחוק, ובהעדר חשבונית-מס מהרוכש, חל על הקבלן איסור לקזז תשומה זו, ולא זו בלבד, אלא שגם אוצר המדינה יוצא ניזוק בעצם אי גביית סכום המע"מ ששולם לאותו רוכש דירה, שכן אין הוא "עוסק" ואין הוא מחויב בהעברת המע"מ לאוצר המדינה, וכך יוצא אוצר המדינה נגרע וניזוק בסכום המע"מ אותו שילם הקבלן/הנתבע לרוכש.

עיון מעמיק בפסיקה, הן זו שקדמה להלכת זלוצין והן זו שלאחריה מלמד, כי כאשר בית המשפט נדרש לשאלה האם יש מקום לחייב צד זה או אחר בתשלום מע"מ, עליו לבחון תחילה את מהות העסקה שלפניו, והאם במסגרת אותה עסקה יחויב הצד, התובע את רכיב המע"מ, לשלמו/להעבירו לאוצר המדינה. בין היתר, יש לערוך בחינה זו בראי השאלה: האם יכול תובע כזה להנפיק חשבונית-מס לנתבע-העוסק שישלם לו את דמי הפיצוי בתוספת מע"מ, והאם עסקינן כלל באירוע מס המחייב את הצד המשלם גם בתשלום רכיב המע"מ.

על-פי פסיקה זו וההלכה הנוהגת, אין רואים **אירוע כפוי** כאירוע המצדיק חיוב ברכיב מע"מ לטובת רשויות המס, ואף נפסק לא אחת כי תשלום שהוא בגדר פיצוי, חוזי או נזיקי, אינו חייב במע"מ, כגון במקרה של תשלום **פיצוי על ירידת ערך** (למשל בת"א 10944/02, **שיכון ופיתוח נ' אוחנה**), או אף תשלום **פיצוי בהתאם לסעיף 197 לחוק התכנון והבנייה**, תשכ"ו-1965 (למשל בע"א 8863/07, **ב.מ. כפריס דדו בע"מ נ' מנהל מע"מ חיפה**). שאלות אלו נדונו בפסיקת בית המשפט העליון, ועיון מעמיק בה מלמד כי הלכת זלוצין אכן אינה נותנת מענה שלם לסוגיית החיוב במע"מ על תשלומי פיצויים.

כידוע, המכנה המשותף לכל החיובים שבחוק מע"מ נעוץ ב**פעולה רצונית** של המוכר, או נותן השירות, או בהרחבות שהמחוקק בחר לציין אותן במפורש בחוק (פעולות הפקעה, חילוט, החרמה, שאינן רצוניות), ובהינתן הגדרה זו, המסקנה המתבקשת היא, כי כל פעולה שאינה רצונית, אין היא באה בגדר "עסקה" שחוק מע"מ חל עליה, וממילא אינה מחויבת בתשלום מע"מ, ובכלל זה גם תשלום על-פי פסק-דין.

כך למשל, ב-ע"א 1694/92, **חברת אול שירותים נ' מושיץ**, הבהיר השופט גולדברג, כי **קבלת פיצוי נזיקי איננו בגדר אירוע החייב ב-מע"מ, גם אם העולה אשר בגינה ניתן הפיצוי, נושאת אופי מסחרי**, והוא הדין גם ביחס לשאלה, האם יש לראות בהשבה שקיבל "מְזָפָה", בגין עילה שסודדה בידי עשיית עושר ולא במשפט, משום תמורה בעסקה שהתקיימה בין המזכה לבין הזוכה, החייבת ב-מע"מ.

כפי שצוין כבר לעיל, "עסקה" מוגדרת בסעיף 1 לחוק מע"מ כ-**ימכירת נכס או מתן שירות בידי עוסק במהלך עסקו**, ומלומדים רבים מחזיקים בדעה כי הגדרת "מכר" שבסעיף 1 לחוק מע"מ מתייחסת אך ורק להעברות רצוניות של נכסים מיד ליד (ראו למשל י' פוטשבוצקי, **חוק מס ערך**; ע"ש (ת"א) 425/84, **גולדפרב נ' מנהל המכס**). לעומת זאת, בנסיבות של תשלום כפוי עפ"י פסק-דין, נפסק לא אחת כי אין לשלם את רכיב המע"מ וכי "מסקנה זו מתיישבת עם פסיקה קיימת, אשר מבחינה בין תשלום הנעוץ בפעולה רצונית של המוכר או נותן השירות, שהוא תשלום החייב במע"מ, לבין תשלום שהוא בגדר פיצוי, חוזי או נזיקי, או השבה מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט, שאינו חייב במע"מ. זאת, מכיוון שתשלום כזה אינו בגדר "עסקה" הנעשית במהלך העסקים, בין משום שאין מדובר במהלך רצוני ובין מטעם

אחר" (דברי השופט חנן מלצר בע"א 8119/06, **יבולי גליל בע"מ נ' אוחנה**; וראו גם בע"א 8863/07, **ב.מ. כפריס דדו בע"מ נ' מנהל מע"מ חיפה**; בע"א 729/11, **סדרון פרופרטיז נ' מנהל אזורי מע"מ תל-אביב**).

יוצא איפוא כי בניגוד לקביעה הנחרצת בהלכת זלוצין, המחייבת כזכור תשלום מע"מ כחלק בלתי נפרד מעלות התיקונים, מבלי לבחון כלל את השאלה האם עסקיין ב"עסקה" רצונית או כפויה, מבלי לבחון כלל האם עסקיין ב"עוסק" או ב"עסקה" שחוק מע"מ חל עליהם, רואים אנו כי בפסיקה אחרת של בית המשפט העליון רווחת דעה שונה, העולה בקנה אחד עם הוראות חוק מע"מ ומציבה סימן שאלה על נחרצות הקביעה בהלכת זלוצין לפיה **"תשלום המע"מ מהווה חלק בלתי נפרד מעלות התיקונים"**. גישה שונה זו קיבלה ביטוי מפורש בפס"ד **יבולי גליל בע"מ לעיל**, מפי השופט חנן מלצר.

לעניות דעתנו, מבין שתי הגישות הנ"ל, יש להעדיף את זו שבוטאה בפס"ד **יבולי גליל**, ובתי המשפט בערכאות נמוכות אף מצאו לנכון לסטות מהלכת זלוצין וללכת בעקבות הלכת יבולי גליל. כך למשל ניתנה בחדש מאי 2014 בתיק תא"מ (חדרה) 3041-06-13, **צבי גולן נגד "בזק"**, החלטה שקיבלה את עתירת בזק למחוק מכתב התביעה שהוגש נגדה את רכיב המע"מ שהתבקש בה, ובנתחו את הוראות חוק מע"מ, לאחר שערך את מאזן "תוספת הערך הכלכלי" בסוגיית המע"מ, קיבל בית המשפט את עתירת בזק וקבע שלא יהיה זה נכון לפסוק לטובת התובע שם את רכיב המע"מ, תוך עשיית שימוש במונחים ובעקרונות הלקוחים מהוראות חוק מע"מ ומהגיונו הכלכלי, וכך נאמר שם:

"כך, למעשה, אין התשלום בגינו מבקש התובע לחייב את הנתבעת כאן בגדר אירוע מס המחייבו בהנפקת חשבונית לידי הנתבעת, ואין חלה עליו חובה להעביר את רכיב המע"מ אל רשויות המס בגין פסיקה לטובתו כאן. בהתאמה, משאין מדובר בתשלום המהווה אירוע מס, איני סבורה כי יש מקום לחייב את הנתבעת בתשלום רכיב זה, שהרי היא בכך כדי להעשיר למעשה את כיסו של התובע..."

ואם הדברים שצוטטו לעיל נאמרו בנסיבות שבהן התובע (עו"ד) היה "עוסק" כמובנו בחוק מע"מ, הריהם בבחינת קל וחומר כאשר התובע אינו "עוסק", שאין עליו חובה להעביר את רכיב המע"מ שנפסק לטובתו אל רשויות המס, ואין הוא נכנס כלל לגדר הוראותיו של חוק מע"מ. מבחינה זו, רואים אנו כי בפס"ד **גולן נ' בזק לעיל**, מיקם בית המשפט את הדיון בסוגיית המע"מ במקומו הראוי, על רקע הוראות החוק, ולא ראה כמובן מאליו את תשלום המע"מ כחלק בלתי נפרד מהפיצוי שנפסק לתובע, ודחה את עקרון הטבת הנזק לתובע, לטובת שימוש ראוי בהוראות חוק מע"מ.

ויחד עם זאת, מצער להיווכח כי הלכת זלוצין ממשיכה לתת את אותותיה, ועדיין רווחת גם כיום פסיקה הממשיכה להוסיף דרך שגרה את רכיב המע"מ על פסיקת תשלומי פיצוי חוזי או נזיקי, אף מבלי לתת את הדעת למשמעות פסיקה זו והשלכתה האפשרית על הוראות חוק מע"מ. לאחרונה (02/2015) ניתן בבית משפט השלום בתל-אביב פסק דין אשר חייב חברה קבלנית לשלם לזוג דיירים-תובעים, שרכשו ממנה דירה, פיצוי כספי של כ- 160,000 ₪, שכלל רכיב מע"מ בסכום של כ- 24,000 ₪, מבלי שתשלום זה הותנה בהמצאת חשבונית-מס מצד התובעים (ואף לא כעסקת אקראי), וכך יצאה החברה הקבלנית ניזוקה בסכום נכבד, מבלי שהייתה יכולה לקזז תשלום זה כתשומה, וממילא ניזוק גם אוצר המדינה על שלא גבה את רכיב המע"מ ששולם לדיירים אלה, שיצאו מתעשרים על-חשבון הנתבעת ועל-חשבון אוצר המדינה (ת"א 24754-08-13).

מוצע איפוא לאמץ את הלכת יבולי גליל, המנחה את בתי המשפט לבחון כל מקרה לגופו, ולהעדיף את שיקולי ותכלית חוק מע"מ על-פני שיקולי הטבת הנזק לתובע (**"השבת מצבו לקדמותו"**), וכל מקום שבו בית המשפט פוסק פיצוי לתובע שאינו "עוסק", ואינו חוסה בצילו של חוק מע"מ, עליו להימנע מלפסוק לו את רכיב המע"מ, ולמצער, להתנות את תשלומו בהמצאת חשבונית-מס (ולו כעסקת אקראי), או אף להתנות את תשלומו בבדיקת כוונותיו של התובע: האם יש בכוונתו לתקן את הליקויים באמצעות קבלן אחר, או שמא בכוונתו להותיר את רכיב המע"מ בכיסו. בדרך זו יימצא אף האיזון הראוי בין הלכת זלוצין לבין הלכת יבולי גליל.